ՓՈՒԶ

ՕՐԱԳԻՐ

Թիւ 496 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 1870 ՅՈՒՆՎԱՐ 19

Ամեն օր կհրատարակուի : — Հասը 10 փարայ է : — Պօյիս բաժանորդ ըլլալ ուզողը մէկ արծաթ Մէճիա պիտի վճարէ 100 թուոց համար իսկ գաւառաց մէջ 25 դրչ, դարձեալ 100 թուոց համար , իր տպատարածեան ծախքէ ազատ ըլլալուն — Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար : — Լրագրիս վերաբերեալ նամակ եւ ուրիշ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տնօրէնն ի Գալաթիա Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարի գրանը կից Նոր Գրատունը :

Ա. ՋԴ. Ա. Ճ ԻՆ

Ծայրէ ի ծայր կարդալու արժանի է հետեւեալ նամակը : Սերբաստիոյ մէջ վերջին օրերս պատահած ազգային ու տարագրական հետաքրքրական դէպքերու հաւաքածոյ մ՚է :

« . . . Բարեկամ

«1 :—Մեր քաղաքին վիճակն այս օրերս բաւական չխոթած է : Ջոյս հայերու մէջ սրիկայական գործը կառավարութեան ծանուցուածը ըլլալ բռնուելով բանտարկուեցան : Ասոնց մէջէն Շահին անուն երիտասարդը մինչեւ բանտին դուռը այն ատիճան սաստիկ կերպով ծեծուեր է ատիկանաց կողմանէ , որուն ողջ ձեալը կասկածելի է կըսուի :

«2 :—Քանի մը տաճիկ սրիկաներ Բամպանի մէջ երիկ մարդու լաթեր հագցունելով տաճիկ հինջ մը՝ հետերնին Ղուրչունը ըսուած բազնիքը տարեր են դիշերանոց , որ՝ հնչպէս նաեւ շուկաները՝ այս ամսոյս մէջ դիշերներն ալ բաց ձգելու սովորութիւն կայ քաղաքիս մէջ ալ : Ատիկանութիւնը իմանալով՝ ատոնք անմիջապէս բռնուելու ու տեսան հանուելու են . նոյն օրը վճիռ պիտի արքուի եղեր մէկ մէկ տարիս բանտարկելու համար , բայց՝ հետեւեալ օրուան ձեալով՝ ազատ թողուելու են : Ատոնք երբէք ծեծ կերած չեն ոչ բռնուած ատենին եւ ոչ ուրիշ անգամ :

Ուրիշ սրիկաներ ալ կանանոցներ կոխած են , բայց՝ բանտարկի պատճառաւ թեթեւ պատիժով մը արձակուած են :

«3 :—Քաղաքիս եպատուղը սպիւրքին քով քանի մ՚ամսէ ի վեր Պօլսոյ նման Դպրոցոյ հաստատելուն : Այս առեղծին հրամանատար՝ Հասան Զաքուշ ըսուած անձը՝ ցէօքմէնի էմնաֆքէն հայ երիտասարդ վարպետ Պ. Գէորգին իրենց հանդերձներուն վերաբերեալ բաւական բաներ չինել կուտայ առանց արժէքը վճարելու : Այս օրերս հանգերձին օձիքին համար կրկին Ա. ղուրուշ մը կուզէ : Բայց Պ. Գէորգը կըսէ թէ՝ սէր իմ , դուք առջիններուն արժէքը դեռ չհատուցիք , եթէ կհամաձիք՝ անոնք վճարեցէք , որ այս ուղածներնիդ ալ չինեմ տամ : Այս պատասխանին վը-

բոյ սրամտելով Հասան Զավուշ կանչնի կերթայ ։

Քիչ մ՚ետքը, իւր հրամանին տակ եղած ոստիկանայ մէկուն մի՝ Ջոջատ կանչել կուտայ Պ. Գէորգը. և երբ կուգայ խեղճ հայը՝ կհրամայէ որ վերի յարկը տանին ։ Երբ կտեսնէ իւր հրամաններուն կատարուած ըլլալը՝ սարսափելի խարազան մը և մէկ քանի հոգի ալ հետը առնելով վերի յարկը կելնէ և իրենները կհրամայէ որ ամուր կերպով բռնեն. բարբարոսաբար սոսկալի ծեծելէն վերջը՝ թոզ տալու տեղ բանա կզրկէ ։ Հայը սոսկալի կերպով կրարկանայ անիրաւաբար կերած ծեծին և կսկիծք բանտարկութեանը վրայ. երբ կմօտենայ կառավարութեան դրան՝ բարձր ձայնով կրոզոքէ տեղւոյս Ազայ—պէյին (ոստիկանայ գլխաւոր հրամանատար է), և նա ալ եղելութիւնը մանրամասն քննութեան առնելով կտեսնէ որ չաւուշին ըրածը բարբարոսութիւն և մեր օգոստոսեան բարեվնամ կայսեր օրինաց հակառակ է, անոր ղէնքերն առնելով և պաշտօնէն ձգելով բանտարկել կուտայ. և այս առթիւ բոլոր ոստիկանայ պատուերը կընէ թէ չարաչար պատիժներ սկսան ընդունին այսպիսի անպատմութիւններ ընողները ։

«Հրապարակական խորին չնորհակալութեան արժանի է այս արդարասէր պաշտօնատարը ։ Կմնաղ թեանք որ այսպէս յարատեւէ իւր ծանր պաշտօնին մէջ ։ Կրսուի թէ, այս պաշտօնատարը բոլոր խնդրոյ մէջ այսպէս անաչառութեամբ վարուած է ։ Եւ անկէ թէ չատնար այսպիսի ճըշմարտասէր և խորութիւն ընել չը գիտցող պաշտօնատարայ թիւը. դժբազդաբար խիստ քիչ են ։

«4։ —Ա.յժմ այս կողմերը ճամբորդներու և վաճառականներու ինչք ապահովութեան մէջ չէ. կըսուի թէ բաւական վտանգաւոր է այս կողմերը ճամբորդութիւն ընելը ։ Աւազակութիւնները կըլլան երբեմն ։

«5։—Երբ չորս հայերուն սրիկայական դործը (մահմետական օրինադրո՞ւթիւնը լըկել) դեկտ. 23ին կատարածուն ոստիկ հասարակութեան մէջ, սրիկայից պարագլուխներէն ամենք խորհուրդ կընեն թէ երթան ՏԷՔԹէրտար պէյին խօսին որ Շեբիի օրինաց համաձայն տեսնէ դատը, եթէ ոչ՝ Դամասկոսի տեսարանը դարձնեն քրիստոնեայ հասարակութեան վիճակը ։ Այսոնց մէջէն ամենէն յանդուգնը եղող Շէյխ Ա.հմետ ըսուածը կերթայ ՏԷՔԹէրտար պէյին (կուսակալի փոխանորդ է, ինչու որ դատաւորներն այդ եղած է) և համարձակութեամբ կխօսի անոր հետ՝ իրենց ըրած խորհրդոյն համաձայն ։ ՏԷՔԹէրտար պէյը կզիջանի անոնց ըրածներուն, և կհամոզէ ըսելով թէ՝ «Ձատահ եղիք որ ձեր ըրածին համաձայն պիտի ընեմ. ինչ ըսել է, միթէ իշխանութիւնը կորցուեցաւ աշխարհէս» ։ Այսպէս քաղաքավարութեամբ կհամոզէ զանոնք որ չըլլայ թէ ըսածնուն համեմատ չարիք հասցունեն խեղճ քրիստոնեից ։ Կրսուի թէ, երևելի պարագլուխ հռչակաւոր Ա.ԷՀմետ Ա.ալի ԷՖԷնտին ալ այս խորհրդոյն մասնա-

կից եղած : Մէկ քանի տարի յա-
ռաջ, այս անձը մնալաճառներուն
չուկային մէջ հայու մը հետ վիճած
ատենը, բարձրաձայն ոպառնացեր է
անոր թէ՝ պէտքի պարագային Շամա էվէ-
ընէյ, էվ նէ կէլեն ֆուլըմա : Ան ա-
տենին կուսակալը երբ լսեր է այս
խօսքերը, անմիջապէս բանտարկել
տուեր է յիշեալ Ալի էֆէնտի անուն
անձը :

« Այս խօսքերը սրճարաններու
և չուկաներու մէջ ընդհանրապէս
խօսեր են, և այն օրը և ուրիշ օրեր
« էվէթ, Շամա չէվիրէճէյիզ, քեա-
ֆիրլէր ազարնըզ » ըսելով քրիստո-
նէից նեղութիւններ տուած, մէկ
քանին պէշ կերպով յանդիմաներ
են, և ոմանք ալ ազէկ ծեծ կերեր
են :

« Զարմանալի է որ այս խօսքե-
րուն ու գործերուն հեղինակները
չեն պատժուիր :

« 6 : — Դեկտ. 23ին, երեկոյին ժա-
մը մէկին ատենները, տեղւոյս վա-
ճառականներէն կեսարացի Պօստան
ձօղլէի քաջ տղան վրայ՝ որ 17 տա-
րեկան յոյն երիտասարդ մ'է, Սա-
րայի եաման գրան կից՝ երկաթ տաճիկ
սրիկաներ կյարձակին : Երիտասար-
դը կերպով մը կազատի և կվազէ
յունաց փողոցը : սրիկաները եաման
կհասնին, խեղճը տանը դուռը զար-
կած ատենը դաշոյնով փորին կզար-
նեն, անմիջապէս աղաղակ կձգէ
խեղճ տղան ձայնը լսող յոյները դուրս
կթափին, և սրիկայից եաման կվի-
նան բռնելու, տակայն անոնք պրե-
թէ անհետևութեամբ են եղեր : Այս
միջոցին Թահիր տղան և իւր ան-
տեղէ կուգան եղեր . յոյները անոնց-
մէ խնդրելով թէ դէպ ի դերեզմա-
նատուն կփախչէին, տղաչանօք հե-
տերնին կառնեն կերթան փնտռե-
լու և կյաջողին գտնել եւ ոտիկա-
նաց յանձնել :

« Բժիշկ բերուելով, վիրաւորեալ
երիտասարդին պէտք եղած գար-
մանները կընէ, եւ քիչ մը խելքը
դլուխը դալով կպատմէ անոնց
ըրածները և կպատմէ սրիկայից ը-
րածները : Այս քննութիւնը կընէ
ի ներկայութեան Աղայ Պէյլի, որ
կնայի թէ այս չարագործութեան
հեղինակները բռնուած սրիկաները
են : Անմիջապէս կերթայ և առան-
ձին առանձին քննութիւն ընելով
կարձանագրէ :

« Իսկ վիրաւորեալ յոյնը, քանի
մը ժամ ողջ մնալէն յետոյ, կկնքէ իւր
մահկանացուն : Դեկտ. 25ին օրը՝ որ
Քրիստոսի ծննդեան տօն էր յունաց
համար, յաւարի տեսարան մը բաց-
ուեցաւ, որովհետև նոյն օրուան ու-
րախութիւնը տրտմութեան փոխուե-
ցաւ : Բոլոր քրիստոնեայ հասարա-
թիւնը խիստ փառաւոր ու շքեղ կեր-
պով կատարեցին յուղարկաւորու-
թեան հանդէսը : Գեր . Երեմիա սրը-
բազանը, հրաւիրանօք յունաց, Ս.
Գէորգ եկեղեցին գնաց : Ցերեմեան
գերեզմանատունը ժողովրդեան բազ-
մութեամբ լցուած էր : Հանդէսը ը-
կըսաւ հայոց դպրոցի երգեցիկ ա-
շակերտաց որոտաձուլ ձայներովը :
Քիչ մը ետքը, յունաց Տ. Անդրեաս
արժ. վարդապետը քրիստոնէական
սիրոյ և եղբայրութեան վրայ հմ-
նեալ ազդու դամբանական մը խօսե-

ցաւ ։ Հանդէսը Սարաճխանէի մէջ տեղէն անցնելով մեր մայրեկեղեցին բերուեցաւ , ուր երեմիա սրբազանն ալ խիստ սրտառուչ ատենախօսութիւն մ՚ըրաւ , դարձեալ քրիստոնէական սիրոյ և եղբայրութեան վրայ հիմնելով ։

« Գառնապէս լացաւ բոլոր ժողովուրդը ։

« 7։ —Երէկ ամիսէ ի վեր ամուսնացեալ տաճիկ տղայ մը , բաւական նշանաւոր տունէ , ատրճանակով ըսպաննէց ինքզինքը » ։

. . . Խմբագիր

Թէպէտ հրապարակաւ խօստացած էինք թափառական Հրեայներուն կայացումէն անմիջապէս եւ քը մը թէ—Բրիտոս ներկայացնել , սակայն ի նպաստ աղգային Հիւանդանոցի տրուելիք ներկայացմանը համար պարտաւորեցանք եա թողուլ քիչ մ՚ատեն ։

Ուսոի պատիւ կ՚ունենանք ծանուցանել ձեզ որ վերջնական որոշումը ամսոյս 22 հինգշաբթի գիշեր պիտի ներկայացուի գաղիական թատրոնին մէջ ։

Անհամբերութեամբ եմ , մեծարոյ խմբագիր , որ այս հետաքրքրաշարժ ներկայացման յաջողութիւնը ընդհանուր Աղգն լսելի ընելու համար , պիտի բարեհաճիք ձեր պատուական Օրագրոյն մէկ անկիւնը զետեղել , որոյ համար կանխաւ շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ ։

Գ. Մաղաքեան
15 յունվար
1870

Ա. ՊՕԼԻՍ. — ԳՈՆՍՈՒԼԻՏԵ

	ԴՐՉ.	ՓՐ.
17 յուն. չաբաթ . երկոյ գոյուեցաւ	48	12
19 յուն. երկու . առաւօտ բացուեցաւ	48	13
ծաղը չորսին	48	14

Գերեզմանք երիտասարդաց անուն գրքոյկը , երկրորդ անգամ դեղեցիկ տպագրեալ , մայրաքաղաքիս բոլոր հայ դպրավաճառաց խանութները կծախուի ։ Գինն բազմապատկերը՝ 1 1/2 ֆրանգ , իսկ մէկ պատկերս եղածինը՝ մէկ ֆրանգ է ։

Ազգասէր Ազգային անուն հրատարակութիւն մը մայրաքաղաքիս բոլոր դպրավաճառաց քով կծախուի ։— Ասոր հեղինակը Անձնուէր ընկերութեան պանդուխտ աշակերտներէն մէկն ըլլալով , քաջալերութեան արժանի է ։

Աբամեան օրացոյցը երկուշաբթի օրէն ի վեր սկսաւ ծախուիլ մայրաքաղաքիս բոլոր հայ դպրավաճառաց խանութները ։

Այս օրացոյցը ամեն կարդի ազգասէից համար խիստ օգտակար կըլլայ ըլլալ , որովհետեւ՝ բան օրացոյցէն զատ՝ ուրիշ շատ կարեւոր տեղեկութիւններ կպարունակէ ։ Գինն ալ ապժան է ։

ՏՆՕՐԷՆ ՆԻ ՏԷՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՖԱՃԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Յ. ՓԻՒՐՓԱՆԵԱՆ